

การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษาชุมชนเกษตรบ้านจ่ารุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

Application of the Sufficiency Economy Concept to Daily Living : A Case Study of Ban Jumrung Agricultural Community, Noenkho Subdistrict, Glang District, Rayong Province

ชิตชนก ตระกูลทิพย์, ทิพวรรณ ลิ้มสุวรรณ และปัญญา หมั่นเก็บ*

บทคัดย่อ

งานวิจัยการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษา ชุมชนเกษตรบ้านจ่ารุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง จากผู้แทนครัวเรือน 160 ครัวเรือน พบว่า ผู้แทนครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรสแล้ว จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ มีสถานภาพทางสังคมเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน มีรายได้ใกล้เคียงกับรายจ่าย มีเงินออม และมีหนี้สิน ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เพื่อนบ้าน และวิทยุ ตามลำดับ และเคยได้รับการฝึกอบรม ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก มีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ในระดับปัจเจกและระดับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชนเกษตรในระดับปัจเจก ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจด้านรายได้ สถานภาพทางเศรษฐกิจด้านเงินออม การฝึกอบรม การดูงาน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชนเกษตร ในระดับชุมชน ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจด้านเงินออม การฝึกอบรม และการดูงาน

คำสำคัญ : การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต สมาชิกในชุมชนเกษตร ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับปัจเจก ระดับชุมชน

Abstract

The research on application of the sufficiency economy concept to daily living : a case study of Ban Jumrung agricultural community, Noenkho Subdistrict, Glang District, Rayong Province : from population 160 households revealed that most of them were female, 41 years old up, married. The education level were mostly at level of primary school, their social status were group members in community, the amount of their income were the same as the amount of their expense. They had their own savings and debts. They had the information of sufficiency economy concept from newspaper, television, their neighbors and radio. In addition, they had ever attained the sufficiency economy program training. The members in agricultural community had knowledge and understanding of sufficiency economy concept at high level. The application of the sufficiency economy concept to daily living of the people in agricultural community at individual level and community level were at the medium level. The factors effecting the application of the sufficiency economy concept to daily living of the people in agricultural

community at the individual level were social status, economic status (income and savings), training, study visit, and the factors effecting the application of the sufficiency economy concept to daily living of the people in agricultural community at the community level were social status, economic status (savings), training and study visit.

Keyword : Application of the sufficiency economy concept to daily living. Members in agricultural community, Sufficiency economy concept, Individual level, Community level

คำนำ

สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยีที่ต่อเนื่องซึ่งเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้คนไทยทุกระดับ ต้องประสบปัญหาการปรับตัวให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับครอบครัวและชุมชน ประชาชนบางกลุ่มไม่สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง จึงส่งผลให้เกิดปัญหานานัปการ ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ในขณะที่กระแสวัตถุนิยมทำให้ประชาชนจับจ่ายใช้สอยอย่างเกินตัว เกิดปัญหานั่นสิน สถานการณ์ที่บีบบังคับทำให้กระทำความผิดซึ่งกลายเป็นปัญหาทางครอบครัวและชุมชนยากที่จะแก้ไข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นเหมือนดังหลักชัยที่มั่นคงเด่นชัดของสังคมไทยพระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน พอมีพอใช้ การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนชาวไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาดำเนินขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิตซึ่งทั้งหมดนี้เป็นที่รู้กันภายใต้ชื่อว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2542)

บ้านจำรุง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 7 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ห่างจากอำเภอแกลงมาทางทิศใต้ประมาณ 10 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 2,250 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มและมีเนินบางส่วน สภาพอากาศร้อนชื้น มีฤดูหนาวสั้น เป็นชุมชนเกษตรทำสวนผลไม้ ปลูกยางพาราและทำประมง คนในชุมชนเกษตรมีความหลากหลาย แต่ก็รักสงบ เมื่อมีการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่การทำเศรษฐกิจทุนนิยมทำให้ทรัพยากรในตำบลเนินฆ้อถูกทำลายอย่างย่อยยับในเวลาไม่นาน คนในชุมชนเกษตรที่เคยมีวิถีที่รักสงบ ต่างต้องดิ้นรนทำมาหากินเพื่อให้ทันตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทรัพยากรถูกทำลาย ต่างคนต่างอยู่ ยังมีความซัดเซอยู่บ้าง ที่คนในชุมชนเกษตรไม่เป็นไปตามกระแสทั้งหมด ยังเห็นความสำคัญของวิถีชุมชนดั้งเดิม จึงได้ช่วยกันคนละไม้คนละมือในการพลิกฟื้นวิถีชุมชนดั้งเดิม เน้นการพึ่งพาตนเองการรู้เท่าทันกระแสสังคม และได้ขยายแนวคิดการทำงานสู่อีก 8 หมู่บ้านของตำบลเนินฆ้อ ชุมชนมีเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ "การฟื้นฟูทรัพยากร คน ดิน น้ำ ป่า" โดยทุกเรื่องสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทั้งหมด 24 กลุ่มและองค์กรชุมชนมีเป้าหมายเดียวกัน มีการขยายแนวคิด ขยายกิจกรรมเพื่อมุ่งตอบสนองเป้าหมายร่วมกัน นอกเหนือจากการคิด และทำร่วมกันในหมู่บ้านแล้ว ยังมีการเชื่อมโยงเครือข่ายในตำบลอีกด้วย โดยมีบ้านจำรุงเป็นที่เล็งเห็นขบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนระดับตำบล และยังเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงแก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป เป็นศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนจึงมีการตั้ง "มหาวิทยาลัยบ้านนอก" ขึ้น เพราะวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนเกษตรบ้านจำรุงใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปฏิบัติมาโดยตลอด 20 ปี และบ้านจำรุงได้เข้ารับพระราชทานรางวัล หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปี 2549

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของชุมชนเกษตรบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง เพราะว่าเป็นชุมชนที่สามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชุมชนได้ดี โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ ศึกษาการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตกับทุกภาคส่วนของสังคมไทยต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชน ที่มีปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่างกัน มีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชน ที่มีปัจจัยภายนอก ได้แก่ การฝึกอบรม การดูงาน และการสนับสนุนเงินทุนต่างกัน มีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและวิธีการเก็บข้อมูล

ประชากร (Population) คือ ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกชุมชนเกษตรบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยของประชากรจำนวน 160 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การฝึกอบรม การดูงานและการสนับสนุนเงินทุน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคำถามที่ใช้ทดสอบความรู้ความเข้าใจในเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เป็นคำถามที่ให้ตอบแบบถูกหรือผิด ซึ่งถ้าตอบถูกต้อง ให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน และถ้าตอบผิด ให้คะแนนเท่ากับ 0 คะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชนเกษตร โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบตามระดับความคิดเห็นของตน กำหนดระดับคะแนนไว้ 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง มาก, 4 หมายถึง ค่อนข้างมาก, 3 หมายถึง กลาง, 2 หมายถึง ค่อนข้างน้อย, 1 หมายถึง น้อย

ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 หากความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอข้อเสนอแนะ และร่วมกันปรับปรุงวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมของเนื้อหา ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไข

เรียบร้อยแล้วไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้แทนครัวเรือน จำนวน 30 ราย เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

แบบสอบถามตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ใช้วิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson 20 : K-R20) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้วัดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 ในเรื่องความพอประมาณเท่ากับ 0.91 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความมีเหตุผลเท่ากับ 0.95 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความมีภูมิคุ้มกันเท่ากับ 0.96

แบบสอบถามตอนที่ 3 แบบสอบถามการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชนเกษตร ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) เท่ากับ 0.97

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และดำเนินการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์คุณลักษณะพื้นฐานของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 2 นำคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้ไปจัดกลุ่มข้อมูลในลักษณะของตารางแจกแจงความถี่ โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลจากข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ ดังนี้

ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งมีข้อคำถามอย่างละ 10 ข้อ ใช้เกณฑ์ในการกำหนดและแปลผลข้อมูล ดังนี้

คะแนน 6.7 – 10.0	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความรู้ความเข้าใจมาก
คะแนน 3.3 – 6.6	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง
คะแนน 0.0 – 3.2	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความรู้ความเข้าใจน้อย

สำหรับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ด้านภาพรวม ใช้เกณฑ์ในการกำหนดและแปลผลข้อมูล ดังนี้

คะแนน 21 – 30	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความรู้ความเข้าใจมาก
คะแนน 11 – 30	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง
คะแนน 0 – 10	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีความรู้ความเข้าใจน้อย

ตอนที่ 3 ทำการวิเคราะห์ระดับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตร ใช้เกณฑ์ในการกำหนดและแปลผลข้อมูล ดังนี้

คะแนน 3.68 – 5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีการประยุกต์ใช้มาก
คะแนน 2.34 – 3.67	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีการประยุกต์ใช้ปานกลาง
คะแนน 1.00 – 2.33	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มีการประยุกต์ใช้น้อย

สำหรับการทดสอบสมมติฐานการวิจัย วิเคราะห์โดยใช้สถิติ T-test และ F-test

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การฝึกอบรม การดูงาน และการสนับสนุนเงินทุน

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยแบ่งการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ การประยุกต์ในระดับปัจเจกและการประยุกต์ในระดับชุมชน

จากตัวแปรดังกล่าวสามารถเขียนภูมิกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ ดัง Figure 1

Figure 1 Conceptual Framework

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ผู้แทนครัวเรือนเป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.5 มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป ร้อยละ 26.3 มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 55.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 63.8 มีสถานภาพทางสังคมเป็นสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 83.8 มี

รายได้พอ ๆ กับรายจ่าย ร้อยละ 51.2 มีเงินออม ร้อยละ 76.9 มีหนี้สิน ร้อยละ 55.6 มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ร้อยละ 95.6 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ 95 โดยได้รับจากสื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ จากหนังสือพิมพ์ จากโทรทัศน์ จากเพื่อนบ้าน จากวิทยุ ตามลำดับ เคยได้รับการฝึกอบรม ร้อยละ 59.4 ไม่เคยดูงาน ร้อยละ 53.1 ไม่ทราบว่าชุมชนได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภายนอกชุมชน ร้อยละ 53.1 ไม่ทราบว่าชุมชนสนับสนุนเงินทุนของชุมชนให้กับชุมชนอื่นๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ร้อยละ 73.1

2. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ พบว่า ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรมีความรู้ความเข้าใจระดับมาก ในภาพรวม (ร้อยละ 98.2) เป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านความพอประมาณ (ร้อยละ 95.7) ด้านความมีเหตุผล (ร้อยละ 93.2) และด้านความมีภูมิคุ้มกัน (ร้อยละ 98.8)

3. การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตร

การประยุกต์ในระดับปัจเจก ในภาพรวม พบว่า ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรส่วนใหญ่มีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.70) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านความมีภูมิคุ้มกัน (ค่าเฉลี่ย 3.51) ด้านความมีเหตุผล (ค่าเฉลี่ย 3.44) ด้านความพอประมาณ (ค่าเฉลี่ย 3.34) และด้านมีความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.33)

การประยุกต์ในระดับชุมชน ในภาพรวม พบว่า ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรส่วนใหญ่มีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีภูมิคุ้มกัน (ค่าเฉลี่ย 3.77) อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านมีคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.62) ด้านความมีเหตุผล (ค่าเฉลี่ย 3.61) ด้านมีความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.56) และด้านความพอประมาณ (ค่าเฉลี่ย 3.37)

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน จะแบ่งการประยุกต์เป็น 2 ระดับ คือ การประยุกต์ระดับปัจเจกและการประยุกต์ระดับชุมชน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตร ในระดับปัจเจก มีดังนี้ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ ด้านรายได้ สถานภาพทางเศรษฐกิจด้านเงินออม การฝึกอบรม การดูงาน ในระดับชุมชน มีดังนี้ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจด้านเงินออม การฝึกอบรม การดูงาน ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีผลต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ดัง Table 1

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรบ้านจำรุง ตำบลเนินสอ อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง สามารถนำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตร

ในระดับปัจเจก พบว่า ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรมีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมีคุณธรรมเป็นด้านที่ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรมีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากสังคมของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรเป็นสิ่งค้ำชูคนบพ ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่ยังยึดถือและปฏิบัติตามวัฒนธรรมของท้องถิ่นและขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิม จากอิทธิพลดังกล่าวทำให้ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรมีการประพฤติปฏิบัติต่อกันในชุมชนด้วยความรักและความเอื้ออาทร มีการรวมกัน ลด ละ เลิก กิจกรรมฟุ่มเฟือยต่าง ๆ เช่น ดื่มสุรา สูบบุหรี่ ใช้อหวนบนดิน เป็นต้น เพื่อลดรายจ่ายให้กับครอบครัว และการค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ พลฤทธิ สุวรรณเมธา (2546) ได้ศึกษาเรื่อง พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวว่า การมีพุทธจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ และการมีพุทธจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ถือเป็นหลักธรรมที่สำคัญ ที่เกษตรกรเชื่อว่า จะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงได้

Table 1 Test of Hypothesis

The Factor is Personal	Individual Level		Community Level	
	Accept Hypothesis	Reject Hypothesis	Accept Hypothesis	Reject Hypothesis
Gender	-	✓	-	✓
Age	-	✓	-	✓
Marriage Status	-	✓	-	✓
Education Level	-	✓	-	✓
Social Status	*	-	**	-
Economic Status				
- Income	*	-	-	✓
- Savings	*	-	*	-
- Debts	-	✓	-	✓
Knowledge and Understanding	-	✓	-	✓
Information	-	✓	-	✓
Training	*	-	*	-
Study Visit	*	-	*	-
Support the Fund	-	✓	-	✓

* Significance at $P < 0.05$, ** Significance at $P < 0.01$

ในระดับชุมชน พบว่า ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรมีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีภูมิคุ้มกันเป็นด้านที่ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรมีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจาก ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ถึง 24 กิจกรรมหลัก มีการจัดทำ

แผนแม่บทชุมชนของหมู่บ้าน ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวตัวของกิจกรรมในชุมชนหลากหลาย ซึ่งการเกิดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกษตรกรนำความรู้ความถนัดที่ตัวเองมีไปประยุกต์ใช้ ได้นำความรู้ความสามารถถ่ายทอดกันในกลุ่มกิจกรรม ทำให้มีการขยายความรู้ ได้แลกเปลี่ยนแนวคิดและนำแนวคิดไปใช้ในการพัฒนาการเกษตรในชุมชน ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีเป็นเกราะป้องกันสิ่งรอบข้างให้เกษตรกรดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ มีผู้คนมาเยี่ยมชม ศึกษาดูงาน ศึกษาดูงาน ศึกษาดูงานต่าง ๆ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรที่มาศึกษาดูงานตลอดทั้งปี

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตร

การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตร ในระดับปัจเจก คือ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจด้านรายได้ สถานภาพทางเศรษฐกิจด้านเงินออม การฝึกอบรม การดูงาน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในระดับชุมชน คือ ปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจด้านเงินออม การฝึกอบรม การดูงาน

สถานภาพทางสังคม จากการศึกษา พบว่า ในระดับปัจเจก ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นหัวหน้ากลุ่มมีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตมากกว่าผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกที่ไม่มีตำแหน่งสถานภาพทางสังคม ส่วนในระดับชุมชน ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นผู้ใหญ่บ้านมีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตมากกว่าผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกที่ไม่มีตำแหน่งสถานภาพทางสังคม เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้ที่เป็นหัวหน้ากลุ่มหรือเป็นผู้ใหญ่บ้าน จะมีความเป็นผู้สูงอายุ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีทัศนคติกว้างไกล มีการรับรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี สามารถมองเห็นประโยชน์ของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างสม่ำเสมอทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน จึงทำให้ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นหัวหน้ากลุ่มหรือเป็นผู้ใหญ่บ้านมีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตมากกว่าผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกที่ไม่มีตำแหน่งสถานภาพทางสังคม

สถานภาพทางเศรษฐกิจ จากการศึกษา พบว่า ในภาพรวม ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรมีสถานภาพทางเศรษฐกิจแบบรายได้มากกว่ารายจ่ายและมีเงินออมมีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตมากกว่าผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจแบบอื่น เหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรที่มีภาระหนี้สินมากทำให้ต้องดิ้นรนขวนขวายในการประกอบอาชีพ เนื่องจากในแต่ละวันต้องมีค่าใช้จ่ายและใช้หนี้ ซึ่งการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงเห็นผลผลิตช้า ต้องอาศัยความอดทน ทำให้เกษตรกรเกิดความท้อ จึงทำให้ผู้ที่ไม่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย รวมทั้งผู้ที่มีหนี้สินไม่สามารถปรับตัวให้ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงได้ดีเท่าผู้ที่ไม่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายและมีเงินออม

การฝึกอบรม จากการศึกษา พบว่า ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรที่เคยได้รับการฝึกอบรมมีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตมากกว่าผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า ประโยชน์ของการฝึกอบรมคือ ช่วยปรับปรุง เพิ่มประสิทธิภาพ เสริมสร้างคนให้มีความรู้ วิชาการ ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น และสร้างทัศนคติที่ถูกต้อง ทำให้ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรที่เคยได้รับการฝึกอบรมมีความเข้าใจในเนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปใช้ได้ถูกต้อง ถูกวิธี

การดูงาน จากการศึกษา พบว่า ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรที่เคยได้รับการดูงานมีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตมากกว่าผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกที่ไม่เคยได้รับการดูงาน เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า การที่ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรที่ได้ไปดูงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงทำ

ให้ผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรได้ไปเห็นตัวอย่างที่ถูกต้องว่าเขาทำอย่างไร เป็นอย่างไร เพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชนของตนเองมาปรับปรุงให้ดีขึ้น และทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันและปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไปอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของผู้แทนครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเกษตรบ้านจำรุง ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้ที่มีการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมักจะเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดีขึ้นตามไปด้วย แต่จากการศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่า ยังมีเกษตรกรบางรายที่ยังไม่ปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้เกษตรกรทุกรายตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและควรเข้ามาสนับสนุนเกษตรกรในการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้การดำเนินชีวิตของเกษตรกรตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ คือ การได้รับกำลังใจจากหน่วยงานรัฐ เพราะเกษตรกรยังมีความเชื่อว่าการที่มีหน่วยงานของรัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น ไปเยี่ยมเยียนไปชมเชยสิ่งที่เขาทำ ทำให้เขาได้รับกำลังใจ และได้แนวทางในการแก้ปัญหา ดังนั้น หน่วยงานรัฐควรเข้าไปส่งเสริมความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ไปดูงานหรือจัดฝึกอบรมแก่คนในชุมชน เพื่อให้สามารถนำมาปรับใช้ในชุมชนได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2542. หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. [online]. Available : [http://www.doe.go.th/report/SE/html/02htm. \[10/01/52\]](http://www.doe.go.th/report/SE/html/02htm. [10/01/52])
- เทศบาลตำบลเนินฆ้อ. 2551. ข้อมูลทั่วไปตำบลเนินฆ้อ. [Online]. Available : [http://www.noenkho.com/aboutus.asp. \[20/12/51\]](http://www.noenkho.com/aboutus.asp. [20/12/51])
- พลฤทธิ์ สุวรรณเมธา. 2546. "พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรโครงการ "เกษตรทฤษฎีใหม่" จังหวัดชลบุรี". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาลังคม สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- Cronbach, L.G. 1956. Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3) : 297-334.